Lauri Tarasti
29.11.2024
Lausunto vaalilain 41 §:stä

Perustuslakivaliokunnalle

Nyt käsillä oleva hallituksen esitys 180/2024 vp laiksi vaalilain 41 §:n muuttamisesta on lyhyt, vain yhden pykälän muutos. Se koskee samanaikaisesti toimitettavia yleisiä vaaleja.

Lakiesitys on huolellisesti valmisteltu. Erityisen ansiokas on laaja katsaus tähän asti toimitetuista samanaikaisista yleisistä vaaleista, joita on ollut yllättävän paljon.

Hallituksen esitys on käsitykseni mukaan hyväksyttävissä sellaisenaan. Olen kuitenkin laatinut oheisen vaihtoehdon, jota toivon perustuslakivaliokunnan harkitsevan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vaalilain 41 §:n 2 momenttiin lisättäväksi seuraava virke:

> Samanaikaisesti toimitettavissa vaaleissa oikeusministeriö voi määrätä, että toisen vaalin ehdokkaiden numerointi aloitetaan numeroon 2 päättyvästä luvusta siten, että vaalien ehdokkailla ei ole samaa numeroa.

Tämä tarkoittaa sitä, että tulossa olevissa kuntavaaleissa ja aluevaaleissa numerointi ei enää toisessa vaaleista alkaisi 41 §:n 2 momentin pääsäännöstä eli numerosta kaksi, vaan aloitettaisiin oikeusministeriön määräämästä numeroon 2 päättyvästä luvusta siten, että näiden vaalien ehdokkailla ei olisi samaa numeroa. Numerointi on lakiesityksen perusteluissa mainittu alkavaksi erilaisissa samanaikaisissa vaaleissa esimerkiksi 102, 502, 1002 ja 2002. Lakiesitys tulisi sovellettavaksi tulevaisuudessa kaikissa mahdollisissa samanaikaisissa yleisissä vaaleissa.

Tämän seurausta on, että lakiesityksestä ei käy ilmi, mikä on kuntavaalien, mikä aluevaalien ehdokkaiden numerointi. Luotan kyllä oikeusministeriön harkintaan, että kuntavaalien ehdokkaiden numerointi säilyy aloitettavaksi numerosta 2 ja että aluevaaleihin numeroinniksi osoitetaan niin suuret luvut. ettei näiden vaalien ehdokkailla voi olla samaa numeroa kuin kuntavaaleissa. Ilmeisesti tämä tarkoittaa numeroa 2002.

Mutta se, ettei vaalilaista käy suoraan ilmi ehdokkaiden numerointi kuntavaaleissa eikä aluevaaleissa, on jossain määrin erikoista kahdesta syystä:

1) Vaalilaki on sen merkityksen vuoksi tarkka ja aukkoja on pyritty välttämään.
2) Vaalilakiin perehtyvän ja sitä lukevan tietoon ei laista tule ehdokkaiden numerointi näissä vaaleissa, vaan sitä on erikseen haettava oikeusministeriön aineistosta tai internetissä.

Näistä syistä näkisin vaihtoehtona 41 §:n 2 momentin viimeiseen virkkeeseen seuraavan:

Aluevaaleissa ehdokkaiden numerointi kuitenkin aloitetaan numerosta 2002.

Kuntavaaleista ei tarvitsisi säätää erikseen mitään, sillä momentin alkuosan pääsääntö numeroinnin aloittamisesta numerosta 2 jäisi sellaisenaan voimaan. Säännös ei ulottuisi tulevaisuudessa mahdollisiin muihin samanaikaisiin vaaleihin, mutta niistä joka tapauksessa säädettäisiin lailla, jossa ehdokkaiden numerointi voitaisiin järjestää.